

Vec C-264/22

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

20. apríl 2022

Vnútroštátny súd:

Tribunal da Relação de Lisboa (Odvolací súd Lisabon, Portugalsko)

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

5. apríl 2022

Odvolateľ:

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions

Odporkyňa v odvolacom konaní:

Victoria Seguros S.A.

Odvolanía v štandardnom a osobitnom konaní (2013)

Vec č. 121/17.0TNLSB.L1

Odvolanie – konečné rozhodnutie

Prvostupňový súd – Tribunal Marítimo de Lisboa (Námorný súd Lisabon, Portugalsko) – J2 (súd č. 2)

Odvolaťel': Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions (Garančný fond obetí teroristických činov a iných trestných činov)

Odporkyňa v odvolacom konaní: Victoria Seguros, S.A.

Zhrnutie:

1. Vzhľadom na to, že z predmetného skutkového stavu vyplýva kolízia právnych poriadkov dvoch členských štátov Európskej únie, rozhodné právo pre občianskoprávnu (a obchodnoprávnu) mimozmluvnú zodpovednosť, za súčasť ktorej treba považovať ujmu na zdraví alebo zásah do fyzickej integrity, sa určí v prvom rade podľa nariadenia Rím II [nariadenie (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007] v súlade s ustanovením článku 1 ods. 1 tohto nariadenia, ktoré sa v súlade s článkom 8 ods. 3 Ústavy Portugalskej republiky priamo uplatňuje vo vnútroštátnom právnom poriadku.

2. Návrh na začatie prejudiciálneho konania má dosiahnuť dvojaký cieľ – má byť nástrojom, ktorý zaručí jednotné uplatňovanie práva Európskej únie a plnenie úloh vnútroštátnych súdov ako všeobecných súdov, ktoré uplatňujú európske právo, aby sa zaručila rovnosť všetkých európskych občanov pred zákonom.

3. So zreteľom na dôvodnú pochybnosť týkajúcu sa výkladu a uplatňovania ustanovení nariadenia Rím II, ktorá má zásadný vplyv na konečné riešenie sporu medzi účastníkmi konania a najmä na preskúmanie predmetu odvolania, je potrebné predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na začatie prejudiciálneho konania s cieľom zabrániť rozdielom pri výklade predmetných ustanovení práva [Únie].

4. Preto sa rozhodlo, že Súdnemu dvoru Európskej únie sa predloží prejudiciálna otázka v tomto znení: Uplatní sa na pravidlá premlčania práva na náhradu škody právny poriadok miesta nehody (portugalský právny poriadok) podľa ustanovení článku 4 ods. 1 a článku 15 písm. h) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 (Rím II), alebo v prípade prechodu práv poškodeného sa uplatní „právny poriadok tretej osoby“, na ktorú prešli práva poškodeného (francúzsky právny poriadok), podľa článku 19 uvedeného nariadenia?

*

Sudcovia siedmeho senátu Audiencia de Lisboa (Odvolací súd Lisabon, Portugalsko) rozhodli takto:

I. SKUTKOVÝ STAV

1. Žaloba

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions podal žalobu o peňažné plnenie formou štandardného konania proti spoločnosti **Victoria Seguros, S.A.**, pričom navrhol uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu **229 480,73** eura (dvestodvadsaťdeväťtisíc štyristoosemdesiat eur sedemdesiatri centov) spolu s úrokmi z omeškania počítanými odo dňa doručenia žaloby.

V tejto súvislosti uviedol, že 4. augusta 2010 na pláži v Alvore [*omissis*], do francúzskeho občana narazilo plavidlo, ktoré riadil jeho vlastník [*omissis*], ktorého poisťiteľom na účely občianskoprávnej zodpovednosti bola žalovaná. Toto plavidlo zasiahlo vrtuľou dotknutú osobu, ktorá plávala a potápala sa na mieste, na ktorom bola zakázaná prevádzka plavidiel a ktoré bolo určené výlučne na kúpanie sa a plávanie. Táto osoba v dôsledku toho utrpela vážne fyzické zranenia a absolvovala rozličné liečebné postupy.

Uvedený plavec zažaloval Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions ako francúzsky orgán, ktorý vypláca okrem iného odškodnenie za nehody, na súde prvého stupňa v Lyone, pričom sa domáhal náhrady škody spôsobenej v dôsledku nehody, ktorej obeťou sa stal v Portugalsku.

V uvedenom súdnom konaní sa účastníci konania dohodli na náhrade škody vo výške 229 480,73 eura, ktorú žalobca už vyplatil poškodenému.

Žalobca preto prejednávanou žalobou navrhuje uložiť žalovanej povinnosť nahradiť mu spomenutú sumu, pričom tvrdí, že sa má uplatniť portugalský právny poriadok, pokiaľ ide o nehodu a povinnosť nahradiť škodu, a francúzsky právny poriadok, pokiaľ ide o pravidlá premlčania a počítania lehôt, ako to vyplýva z článku 19 nariadenia (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007.

Žalovaná vo vyjadrení k žalobe na jednej strane vzniesla hmotnoprávnu námietku premlčania práva a na druhej strane, čo sa týka veci samej, poprela veľkú časť skutkových okolností nehody a navrhla zamietnuť žalobu.

Konkrétne v podstate obhajovala uplatnenie portugalského právneho poriadku okrem iného na problematiku premlčania, s prihliadnutím na ustanovenie článku 45 ods. 1 Código Civil (portugalský Občiansky zákonník), a vzniesla takú námietku na účely stanovené v článku 498 ods. 1 Občianskeho zákonníka vzhľadom na to, že ku dňu podania žaloby – 29. novembra 2016 – právo žalobcu

bolo už dávno premlčané, konkrétne uplynulo viac ako šesť rokov odo dňa, keď došlo k nehode.

Žalovaná vo vyjadrení k žalobe z vecného hľadiska uznala len to, že došlo k nehode, ako aj to, že s vlastníkom dotknutého plavidla mala uzatvorenú zmluvu o poistení tohto plavidla, ale neuznala konkrétne okolnosti, za ktorých došlo k uvedenej nehode, a odvolala sa na skutočnosti, ktorých cieľom je odôvodniť výlučné zavinenie plavca, najmä preto, lebo plával za bójami určenými na vymedzenie plavebného kanála a mimo povolenej zóny na kúpanie, viac než 300 metrov od pobrežia a bez použitia signalizačnej bóje. V každom prípade tvrdí, že suma, ktorá je predmetom žaloby, je príliš vysoká.

Žalobca vo vyjadrení k vznesenej námietke odmietol prípustnosť námietky premlčania, pričom v podstate tvrdil, že neuplynula premlčacia lehota podľa francúzskeho právneho poriadku ani podľa portugalského právneho poriadku v súlade s ustanovením článku 498 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ktorý stanovuje desaťročnú premlčaciu lehotu na uplatnenie regresného nároku, ktorá začala plynúť až okamihom vyplatenia poslednej splátky náhrady škody poškodenému, teda 7. apríla 2014, keď žalobca uskutočnil poslednú platbu v prospech poškodeného.

*

[*omissis*] [procesné úkony]

V štandardnom prvostupňovom konaní sa uskutočnilo pojednávanie a potom bol vydaný rozsudok, ktorým sa vyhovelo námietke premlčania a žaloba sa zamietla, pričom nárok uplatnený voči žalovanej bol zamietnutý.

2. Odvolanie

Žalobca, ktorý nesúhlasil s uvedeným rozsudkom, podal odvolanie. Na konci svojej argumentácie uvádza nasledujúce závery:

(A) Ku dňu podania žaloby právo žalobcu žiadať prostredníctvom subrogácie sumu, ktorú vyplatil poškodenému, nebolo premlčané. (B) Právo žalobcu získané subrogáciou vzniká až po vyplatení náhrady škody, ktorej preplatenia sa žalobca domáha v tomto konaní. (C) V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2001 je podľa článku 19 v prípade subrogácie rozhodným právnym poriadkom v tomto prípade francúzsky právny poriadok. (D) Francúzsky právny poriadok stanovuje, že premlčacia lehota sa v prípade, ak na Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions prejde právo poškodeného, počíta odo dňa vydania súdneho rozhodnutia, ktoré bolo vydané 20. marca 2014. (E) Napriek tomu až po uplynutí 10 rokov [*omissis*]. [odkaz na argumentáciu] (F) Navyše podľa francúzskeho právneho poriadku ku dňu podania žaloby právo odvolateľa nebolo premlčané. Bez toho, aby uznal skutočnosti, ktoré sú v jeho neprospech, (G) však za predpokladu, že vec treba rozhodnúť podľa portugalského právneho poriadku, podľa článku 498 ods. 1 a 2

Občianskeho zákonníka premlčacia lehota začína plynúť až dňom uskutočnenia jednej alebo viacerých platieb odškodného v prospech poškodeného. (H) Pred uvedenou platbou totiž nedošlo k subrogácii. (I) Pred zaplatením sumy vo výške 229 480,73 eura odvolateľ ani nemohol podať žalobu, keďže nedochádza k subrogácii v súvislosti s budúcimi platbami, teda platbami, ktoré ešte nie sú splatné. (J) Na základe ustanovenia článku 498 ods. 2 [Občianskeho zákonníka], počítajúc od poslednej platby (7. apríla 2014), by sa teda premlčacia lehota skončila až 7. apríla [2017],¹ dávno po dni podania žaloby a jej doručenia žalovanej. (K) V tomto zmysle sa žalobca odvoláva na rozsudky uvedené v bode 51 tejto argumentácie a najmä na rozsudok [Supremo Tribunal Administrativo (Najvyšší správny súd, Portugalsko)] č. 2/2018 [omissis] vydaný na účely zjednotenia judikatúry, z ktorého vyplýva, že je potrebné vydať opačné rozhodnutie, než je napadnuté rozhodnutie. (L) Vzhľadom na vyššie uvedené [omissis] prvostupňový súd porušil právne predpisy uvedené v argumentácii a v týchto záveroch, keďže ich nesprávne vyložil a neuplatnil. Preto (M) treba napadnutý rozsudok zrušiť a uznať závery, ktoré sú tu uvedené. Okrem toho (N) právo odvolateľa na náhradu od žalovanej nebolo ku dňu podania žaloby premlčané. (O) So zreteľom na preukázané a nepreukázané skutkové okolnosti je potrebné uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť požadovanú sumu spolu s príslušnými úrokmi z omeškania, a to v súlade s tým, čo je uvedené v žalobe. Preto je opodstatnené zrušiť napadnuté rozhodnutie v súlade s tým, čo je tu uvedené.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu spochybnila tvrdenia odvolateľa, pričom opäť vzniesla námietku premlčania uplatneného práva a v podstate obhajovala dôvodnosť rozhodnutia, ktorým sa žaloba zamietla, a navrhla potvrdiť ho.

*

Rozhodlo sa, že odvolanie je prípustné a má devolutívny účinok.

[omissis] [procesné úkony]

3. Predmet odvolania

Rozsah odvolania je vymedzený závermi odvolateľa a je potrebné rozhodnúť o otázkach, ktoré sú v nich položené [omissis]. [procesné úkony]

Po preskúmaní záverov odvolateľa **bude potrebné rozhodnúť, či sa v predmetnej situácii uplatní francúzsky právny poriadok, podľa ktorého lehota, v ktorej sa premlčí uplatnené právo, neuplynula, alebo [či] subsidiárne, ak sa rozhodne, že sa uplatní portugalský právny poriadok, tiež nedôjde k premlčaniu práva, a to s prihliadnutím na dátum poslednej platby v prospech poškodeného.**

¹ Pre chybu v písaní uvádza 7. apríla 2014, hoci na základe toho, čo uviedol vyššie, chce určite uviesť 7. apríla 2017.

To je rozhodujúci aspekt, ktorý vyvoláva diskusiu o nasledujúcich otázkach položených v odvolaní:

- rozhodné vnútroštátne právo podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 (Rím II), ktoré upravuje mimozmluvné záväzky medzi občanmi členských štátov, a kolízna norma stanovená v článku 45 Občianskeho zákonníka;
 - výklad a uplatnenie ustanovení článku 4 ods. 1 a článku 15 písm. h); postavenie žalobcu ako osoby, na ktorú prešli práva poškodeného, a dosah článku 19 nariadenia Rím II; všeobecné pravidlo *lex loci damni* a osobitné pravidlo týkajúce sa osoby, na ktorú prešli práva poškodeného;
 - vecná a osobná pôsobnosť ustanovenia článku 498 ods. 2 Občianskeho zákonníka; právna povaha uplatneného práva v súvislosti s inštitútom subrogácie alebo s inštitútom regresného nároku; výklad tohto ustanovenia v právnej náuke a judikatúre; začiatok plynutia lehoty, v ktorej sa premlčí nárok na náhradu škody v peniazoch rozdelený na splátky.

II. ODÔVODNENIE

A. Skutkový stav

Prvostupňový súd považoval za preukázané nasledujúce skutočnosti:

(1) Dňa 4. augusta 2010 okolo 17:30 došlo oproti pláži v Alvore (Algarve, Portugalsko) k nehode medzi plavidlom [*omissis*], ktoré riadil jeho vlastník, [*omissis*], a plavcom [*omissis*], ktorý je francúzskym štátnym príslušníkom [*omissis*] [odkaz na spis]. (2) Keď sa uvedené plavidlo plavilo v zóne pláže v Alvore [*omissis*], vrtuľou narazilo do uvedeného plavca, (3)... ktorý mal pri plávaní na sebe okuliare, šnorchel (dýchaciu trubicu) a plutvy. (4) K uvedenému nárazu došlo okolo 250 metrov východne od pobrežnej línie, približne 120 až 140 metrov od pevniny a na vodnom povrchu; (5)... v zóne, v ktorej je zakázaná plavba plavidiel (6)... a ktorá je určená výlučne na kúpanie sa a plávanie. (7) [*omissis*] (8) Plavidlo nemalo na palube žiadne pomocné navigačné zariadenie (ako je GPS alebo radar). (9) V priamej súvislosti s nárazom vrtule do tela plavca plavec utrpel [*omissis*] [podrobný opis spôsobených fyzických zranení]. (10) [*omissis*] [*idem*]; (12) Okamžite po nehode bol prevezený do Hospital do Barlavento Algarvio. (13) Následne bol vrtuľníkom prevezený do Hospital de São José v Lisabone, kde bol operovaný a hospitalizovaný od 4. do 9. augusta 2010 [*omissis*] [odkaz na spis]. (14) Dňa 9. augusta 2010 bol letecky prevezený do Francúzska, kde bol hospitalizovaný do 7. septembra 2010 [*omissis*] [*idem*]. (15) Navyše absolvoval rozličné chirurgické zákroky [*omissis*] [*idem*]. (16) Od 7. septembra do 11. novembra 2010 bol poškodený umiestnený v rehabilitačnom zariadení Val Rosay; od 16. do 19. júna 2011, tiež v dôsledku opísanej nehody,

bol umiestnený v Clinique du Parc, kde absolvoval chirurgické zákroky [omissis]; [opis chirurgických zákrokov] (17) Bol úplne práceneschopný od 4. augusta do 11. novembra 2010, od 16. do 19. júna 2011 a 14. februára 2012 [omissis] [odkaz na spis]. (18) Bol práceneschopný v rozsahu 60 % od 12. novembra 2010 do 2. januára 2011 (19) a v rozsahu 50 % od 3. januára do 15. júna 2011, od 20. júna 2011 do 13. februára 2012 a od 15. februára do 28. decembra 2012. (20) V dôsledku vyššie opísanej nehody poškodený [omissis] [označenie adresy poškodeného] podal žalobu o náhradu škody proti žalobcovi (záručnému fondu), ktorý je francúzskym subjektom, ktorý je zodpovedný za odškodňovanie obetí nehôd v prvom stupni [omissis] [odkaz na spis]. (21)... Konanie sa viedlo na súde prvého stupňa v Lyone [omissis] [idem]. (22) V tomto súdnom konaní sa poškodený a žalobca v prejednávanej veci dohodli na náhrade škody v celkovej výške 229 480,73 eura [omissis] [idem]. (23) V tejto dohode, ktorá bola podpísaná 3. marca 2014 a schválená súdom 20. marca 2014, sa obe strany dohodli, že následky nehody určí lekárska správa vypracovaná znalcom [omissis] [omissis] [označenie znalca]. (24) Náhrada škody bola stanovená s cieľom nahradiť všetky škody vyplývajúce z predmetnej nehody a zodpovedá súčtu nasledujúcich položiek [omissis] [odkaz na spis]: – Rôzne výdavky: 2 028,78 eura. – Pomoc rehabilitačného opatrovateľa v hodinovej sadzbe 13,00 eura: 10 640,50 eura. – Výdavky na upravené vozidlo: 5 826,11 eura. – Doživotná pomoc opatrovateľa: 76 153,24 eura. – Celková dočasná práceneschopnosť v hodinovej sadzbe 25,00 eura: 2 415,00 eura. – Čiastočná dočasná práceneschopnosť v rozsahu 60 %: 717,60 eura. – Čiastočná dočasná práceneschopnosť v rozsahu 50 %: 8 199,50 eura. – Nemajetková ujma: 22 000,00 eura. – Dočasná estetická ujma: 3 000,00 eura. – Trvalé zníženie práceneschopnosti (45 %): 76 500,00 eura. – Trvalá estetická ujma: 7 000,00 eura. – Ujma spočívajúca v zhoršení kvality života: 15 000,00 eura. (25) Žalobca v prejednávanej veci vyplatil poškodenému [omissis] za vzniknutú škodu uvedenú celkovú sumu vo výške 229 480,73 eura prostredníctvom šekov 15. februára 2013 (10 000,00 eura) a 7. apríla 2014 (219 480,73 eura), [omissis] [odkaz na spis]. (26) Prejednávaná žaloba bola podaná 28. novembra 2016 a doručená žalovanej 12. decembra 2016 [omissis] [idem]. (27) Vlastník [omissis] uzavrel so žalovanou v prejednávanej veci zmluvu o poistení pre oblasť „rekreačných plavidiel“, ktorej predmetom je poistenie vyššie označeného plavidla [omissis] a podľa ktorej je občianskoprávna zodpovednosť krytá do výšky poistnej sumy 250 000,00 eura [omissis] [označenie poisťky]. (28) Na žiadosť podanú právnym zástupcom žalobcu z 31. júla 2014 odpovedala žalovaná 12. augusta 2014, pričom spochybnila uplatnený nárok a popri premlčaní namietala, že nehoda bola spôsobená výlučným zavineným plavca, ktorému vznikla škoda [omissis] [odkaz na spis]. (29) Trestné konanie začaté na návrh prokuratúry na základe nehody zastavil Tribunal Judicial de Portimão (Juiz de Instrução Criminal) [Súd prvého stupňa Portimão (Vyšetrovací súd) (Portugalsko)] 28. novembra 2012 [omissis] [idem]. (30)... Po podaní žiadosti o začatie vyšetrovania tento súd na základe preklúzie uplatneného nároku a následného nedostatku legitímácie prokuratúry na podanie obžaloby zastavil trestné konanie začaté proti vyšetrovanej osobe [omissis] a rozhodol o odložení veci, pričom toto rozhodnutie bolo doručené 3. decembra 2012 [omissis] [idem].

(31) Uvedenému konaniu bolo pridelené číslo 37/10.1MAPTM a prokuratúra obvinila obvineného zo spáchania trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti (32)... uznesením o vznesení obvinenia z 30. mája 2012. (33) V deň nasledujúci po nehode [omissis] [poistený] odovzdal na Policia Marítima de Portimão (Námorná polícia Portimão, Portugalsko) písomnú správu o nehode datovanú 5. augusta 2010, ktorú podpísal a podľa ktorej poškodený najmä nemohol zabrániť nehode, keďže francúzsky plavec bol nielenže ponorený, ale sa nachádzal v zóne, do ktorej majú plavci zakázaný vstup a ktorá je určená výlučne pre plavidlá [omissis] [idem]. (34) Po nehode sa žalovaná obrátila na spoločnosť Peritotal – Sociedade de Peritagens e Avaliações, S.A., ktorej znalec [omissis] vypracoval podrobnú správu [omissis] [odkaz na spis a označenie znalca]. (35) Uvedený znalec pri výkone svojej funkcie uskutočnil súbor zisťovaní, ktoré sú označené v správe, ktorú predložil, a 10. januára 2011 písomne zaznamenal výpoveď svedka [omissis] [omissis] [odkaz na spis a označenie svedka]. (36) Neskôr 31. januára 2011 ten istý znalec písomne zaznamenal výpoveď svedka [omissis] [odkaz na spis a označenie svedka]. (37) Podľa toho, čo uviedol tento znalec, „sa preukázalo“, že francúzsky plavec sa v čase nehody nachádzal za bójami, ktoré vymedzovali plavebný kanál; že k nehode došlo, keď plavec plával mimo obvyklej zóny určenej na kúpanie, teda mimo zóny určenej na kúpanie a v zóne vzdialenej (viac než 300 metrov) od pobrežia na mieste, na ktorom sa plavidlo mohlo plaviť. (38) Znalec navyše uviedol, že francúzsky plavec v čase nehody používal potápačské okuliare (masku), dýchaciu trubicu a plutvy, a nepoužíval signalizačnú bójku [omissis]. (39) [omissis] [reprodukcia písomnej výpovede svedka s niektorými podrobnosťami týkajúcimi sa nehody]

Nie je preukázané, že: **I.** Uvedený francúzsky plavec, ktorý sa potápal, sa objavil až vtedy, keď sa vynoril, a pred tým, ako došlo k predmetnej nehode, na seba nijako neupozornil. **II.** Bezprostredne po tom, ako došlo k nehode, poistený [omissis] poskytol francúzskemu plavcovi všetku možnú pomoc. **III.** K nárazu došlo v čase, keď sa uvedené plavidlo [omissis] nachádzalo veľmi ďaleko od pobrežia a v zóne určenej výlučne na plavbu plavidiel. **IV.** Francúzsky plavec sa v čase nárazu nachádzal za bójami, ktoré vymedzovali plavebný kanál. **V.** K nárazu došlo v čase, keď uvedený plavec plával mimo obvyklej zóny určenej na kúpanie, konkrétne v zóne vzdialenej od pobrežia (pláže) viac než 300 metrov, **VI.** ... kde sa uvedené plavidlo mohlo plaviť bez obmedzení.

B. O vecnej stránke odvolania

1. Zhrnutie sporu

Po nehode, ku ktorej došlo na pláži v Alvore 4. augusta 2010 a ktorej účastníkmi boli plavec, ktorý je francúzskym občanom, a portugalské plavidlo, ktorého poisťiteľom bola žalovaná, žalobca, ktorý je subjektom uznaným na tento účel podľa francúzskeho právneho poriadku, vyplatil poškodenému celkovú sumu 229 480,73 eura ako náhradu škody spôsobenej v dôsledku nehody.

Žalobca, ktorý tvrdí, že nehoda bola spôsobená výlučným zavinením kormidelníka a vlastníka plavidla, v tomto konaní podal proti žalovanej žalobu o určenie občianskoprávnej zodpovednosti za protiprávne konanie poisteného, ktorou sa domáha náhrady sumy, ktorú vyplatil poškodenému, v súlade s ustanoveniami francúzskeho právneho poriadku, ktorý sa podľa jeho názoru uplatní na základe ustanovenia článku 19 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 (Rím II).

Hoci žalovaná uznáva, že došlo k predmetnej dohode a k uzatvoreniu zmluvy o poistení plavidla s jeho vlastníkom, hneď na začiatku² spochybnila platobný nárok uplatnený žalobcom, lebo sa domnievala, že právo, ktoré na neho prešlo, je premlčané podľa ustanovenia článku 498 ods. 1 portugalského Občianskeho zákonníka, ktorý sa uplatní na prejednávany prípad v súlade s ustanovením článku 45 Občianskeho zákonníka.

Žalobca síce nesúhlasí s uplatnením portugalského právneho poriadku, no v replike uviedol, že s prihliadnutím na ustanovenie článku 4[9]8 ods. 3 Občianskeho zákonníka premlčacia lehota neuplynula ani odo dňa poslednej platby v prospech poškodeného.

Prvostupňový súd v uvedenom rozsudku, opierajúc sa o preukázané skutočnosti, konštatoval, že je potrebné vyhovieť námietke premlčania práva uplatneného žalobcom na základe ustanovenia článku 498 ods. 1 portugalského Občianskeho zákonníka, a žalobu zamietol.

V odvolaní sa spochybňuje námietka, ktorej sa vyhovel a s ktorou je spojený zánik uplatneného práva, pričom jeho skutkové predpoklady sa nespochybňujú, a preto sa návrh odvolateľa zameriava výlučne na nesprávne právne posúdenie obsiahnuté v uvedenom rozsudku.

2. Rozhodné vnútroštátne právo

Situácia, o ktorej rozhodujú vnútroštátne súdy, má cezhraničný charakter a je založená na zložitom žalobnom dôvode, ktorý súvisí s občianskoprávnou zodpovednosťou za protiprávne konanie. Konkrétne miestom, kde došlo k nehode, kde je registrované plavidlo a kde má trvalý pobyt vlastníka plavidla, ktorému zrejme vznikla uvedená zodpovednosť, je Portugalsko; poškodený je francúzskym štátnym príslušníkom a má bydlisko vo Francúzsku a žalobca je subjekt vytvorený a regulovaný podľa francúzskych právnych predpisov, ktorý žaluje poistiteľa vlastníka plavidla, keďže na neho prešli práva poškodeného, ktorému nahradil vzniknutú škodu.

Prvostupňový súd pri skúmaní tejto predchádzajúcej otázky v podstate dospel k záveru, že spor treba rozhodnúť podľa portugalského právneho poriadku, najmä

² V rozsahu relevantnom pre tento návrh sa vyhovel námietke nepríslušnosti občianskoprávneho súdu a za príslušný na prejednanie veci bol považovaný námorný súd.

s prihliadnutím na povahu práva uplatneného žalobcom a pravidlá týkajúce sa premlčacej lehoty. Na základe portugalského právneho poriadku považoval za preukázané premlčanie uplatneného práva, lebo odo dňa nehody uplynuli viac ako tri roky, v súlade s ustanovením článku 498 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a vzhľadom na to, že na žalobcu prešlo právo poškodeného na náhradu vzniknutej škody, nemôže sa dovolávať novej lehoty, ktorá sa týka regresného nároku poistiteľa, stanovenej v odseku 2. Tiež konštatoval, že žalobca sa nemôže odvolávať vo svoj prospech na dlhšiu premlčaciu lehotu týkajúcu sa trestného konania, ktorého predmetom je predmetné protiprávne konanie, stanovenú v odseku 3 uvedeného článku, keďže poškodený nepodal podnet na začatie trestného konania a nepodal ani samostatnú občianskoprávnu žalobu.

Odvolať, ktorý nespochybňuje konštatovanie, že v konaní vystupuje ako subjekt, na ktorého prešiel nárok poškodeného voči žalovanej, ktorá bola poistiteľom plavidla, naopak tvrdí, že v predmetnej situácii sa uplatní francúzsky právny poriadok, pričom sa odvoláva na ustanovenie článku 19 nariadenia Rím II.

Konkrétne tvrdí, že na základe francúzskeho právneho poriadku, najmä článku 706.11 francúzskeho Trestného poriadku, článku L-422.1 Code des Assurances (Poistný zákonník) a článku 2270 francúzskeho Občianskeho zákonníka, neuplynula premlčacia lehota na uplatnenie regresného nároku na náhradu škody, ktorú vyplatil poškodenému, v dôsledku čoho je teda potrebné zrušiť vydaný rozsudok.

Quid iuris?

Zo skutkového stavu vyplýva kolízia právnych poriadkov dvoch členských štátov Európskej únie, a preto sa rozhodné právo pre občianskoprávnu (a obchodnoprávnu) mimozmluvnú zodpovednosť, za súčasť ktorej treba považovať ujmu na zdraví alebo zásah do fyzickej integrity, určí v prvom rade podľa nariadenia Rím II [nariadenie (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007] v súlade s ustanovením článku 1 ods. 1 tohto nariadenia³, ktoré sa v súlade s článkom 8 ods. 3 Ústavy Portugalskej republiky priamo uplatňuje vo vnútroštátnom právnom poriadku.

Riešenie stanovené v portugalských vnútroštátnych kolíznych normách sa v zásade neuplatní na nadnárodné kolízne normy.

Hoci tento súd uznáva, že v judikatúre existujú určité nejasnosti, pokiaľ ide o predbežné otázky medzinárodného práva súkromného, napríklad pokiaľ ide o to, či nariadenie Rím II vyžaduje vedľajšiu väzbu na rozdiel od samostatnej väzby

³ Okrem toho za predpokladu, že neexistuje iný medzinárodný dohovor týkajúci sa predmetnej oblasti, ktorého zmluvnou stranou by bolo Francúzsko alebo Portugalsko.

podľa kolíznych noriem *lex fori*, pre rozhodnutie v prejednávanej veci to nie je podstatné.⁴

Pokiaľ ide o voľbu rozhodného práva, ktorá je zakotvená v článku 14 uvedeného nariadenia Rím II, táto voľba v prejednanom prípade tiež nie je možná, keďže vzhľadom na to, že k protiprávnemu konaniu/nehode došlo na území Portugalska, podľa článku 4 ods. 1, 2 a 3 uvedeného nariadenia a článku 45 ods. 1 portugalského Občianskeho zákonníka sa uplatní portugalský právny poriadok.

Spor rovnako nemožno rozhodnúť pomocou riešenia týkajúceho sa „najpriaznivejšieho právneho poriadku“, keďže je jasné, že tu nejde o priamu žalobu osoby, ktorej vznikla škoda pri nehode, podanú proti poisťiteľovi, upravenú v článku 18 uvedeného nariadenia, ktorá by musela byť odôvodnená výkladom právneho poriadku uplatniteľného na prednosť prevažujúceho systematického prvku ochrany poškodeného, t. j. zásady právneho poriadku, ktorý je najpriaznivejší pre zodpovedajúcu ochranu proti poisťiteľovi.⁵

Ako J. C. Moitinho de Almeida vysvetľuje v komentári k nariadeniu Rím II, „spôsobmi zániku záväzkov sú zodpovedajúce plnenie a započítanie alebo smrť zodpovednej osoby a – pokiaľ ide o premlčanie a preklúziu – je dôležité poznamenať, že sa neuplatní zásada najpriaznivejšieho právneho poriadku“.⁶

Portugalský právny poriadok napokon stanovuje ochranu osoby, na ktorú prešli práva poškodeného, a žalovaná uznala procesnú a hmotnoprávnu legitímáciu žalobcu na uplatnenie nároku na preplatenie sumy, ktorú žalobca vyplatil poškodenému za nehodu, ku ktorej došlo na pláži v Alvore a ktorá bola údajne spôsobená výlučným zavinením vlastníka a člena posádky predmetného plavidla, ktorého poisťiteľom bola žalovaná.

Nesúhlas žalovanej je založený len na premlčaní práva na náhradu škody podľa portugalského právneho poriadku.

Vzhľadom na vyššie uvedené, pokiaľ ide o mimozmluvné záväzky vyplývajúce zo zodpovednosti založenej na protiprávnom konaní alebo zodpovednosti za riziko, článok 4 ods. 1 nariadenia Rím II stanovuje ako všeobecné pravidlo, že rozhodným právnym poriadkom je právny poriadok krajiny, na území ktorej vznikla škoda.

Článok 15 v súvislosti s rozsahom použitia rozhodného práva v písmene h) stanovuje, že týmto právom sa spravuje aj „*spôsob, ktorým môže záväzok zaniknúť, preklúzia a premlčanie vrátane noriem týkajúcich sa začiatku plynutia prekluzívnych alebo premlčacích dôb a prerušenia alebo zastavenia ich plynutia*“.

⁴ [omissis].

⁵ [omissis].

⁶ In: *O Regulamento Roma II*. Principia, 2017, s. 164.

Vzhľadom na to, že k nehode, na ktorej je založená žaloba, došlo v Portugalsku, podľa uvedeného ustanovenia by sa mal na predmetnú situáciu uplatniť portugalský právny poriadok, najmä pokiaľ ide o sporné premlčanie práva uplatneného žalobcom.

Článok 19 nariadenia Rím II, nazvaný „Subrogácia“, zároveň stanovuje: *„Ak má osoba (,veriteľ‘) mimozmluvnú pohľadávku voči inej osobe (,dlžník‘) a tretia osoba má povinnosť uspokojiť veriteľa alebo na základe takejto povinnosti veriteľa už uspokojila, právny poriadok, ktorým sa spravuje povinnosť tretej osoby uspokojiť veriteľa, určuje tiež, či a do akej miery si tretia osoba môže uplatniť voči dlžníkovi práva, ktoré mal veriteľ voči dlžníkovi podľa právneho poriadku, ktorým sa spravuje ich vzťah.“*

Vzhľadom na opis okolností problému si treba položiť otázku, či má článok 19 nariadenia Rím II za cieľ zaručiť tretej osobe, ktorá zaplatila poškodenému, predvídateľnosť uplatnenia právneho poriadku, ktorým sa spravuje (interný) vzťah medzi pôvodným veriteľom a novým veriteľom, a do akej miery môže tretia osoba uplatniť právo voči dlžníkovi a zodpovednej osobe v mimozmluvnom vzťahu založenom na protiprávnom konaní alebo riziku, resp. či právny poriadok „tretej osoby“ obmedzuje jeho uplatniteľnosť na vymedzenie podmienok uplatnenia subrogácie, alebo či sa právny poriadok tretej osoby, na ktorú prešli práva poškodeného, tiež uplatní na pravidlá premlčania práva, ktoré namieta poisťiteľ osoby, ktorá spôsobila škodu, pričom v tejto oblasti má prednosť pred ustanoveniami článku 15 písm. h) a článku 4 ods. 1 nariadenia Rím II.

Inak povedané, treba určiť, či sa má článok 19 nariadenia Rím II vykladať v tom zmysle, že ak osoba, na ktorú prešli práva poškodeného, ktorá je v tomto konaní žalobcom, uplatnila právo na náhradu škody spôsobenej protiprávnym konaním, uplatní sa vnútroštátny právny poriadok tejto tretej osoby, ktorá nie je účastníkom mimozmluvného vzťahu, v tomto prípade francúzsky právny poriadok, alebo či sa uvedené ustanovenie týka len otázky dôvodov a podmienok subrogácie a – pokiaľ ide o pravidlá premlčania práva – naďalej sa na základe článku 4 ods. 1 uplatní ustanovenie článku 15 písm. h) uvedeného nariadenia, lebo tu nejde už len o vzťah medzi „treťou osobou“ a veriteľom, ale navyše – v hmotnoprávných medziach výkonu práva na náhradu škody spôsobenej poškodenému – o mimozmluvný vzťah.

Vzhľadom na takú dôvodnú pochybnosť týkajúcu sa výkladu a uplatňovania ustanovení nariadenia Rím II, ktorá má zásadný vplyv na konečné riešenie sporu medzi účastníkmi konania a najmä na preskúmanie predmetu odvolania, je potrebné predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na začatie prejudiciálneho konania s cieľom zabrániť rozdielom pri výklade predmetných ustanovení práva [Únie].

3. Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Podľa ustanovenia článku 65 písm. b) [Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva] Spoločenstvo bude musieť prijať opatrenia v oblasti súdnej spolupráce v občianskoprávných veciach s cezhraničnými dopadmi, najmä na podporu zlučiteľnosti pravidiel uplatniteľných v členských štátoch týkajúcich sa kolíznych noriem a sporov o príslušnosť.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania má dosiahnuť dvojaký cieľ – má byť nástrojom, ktorý zaručí jednotné uplatňovanie práva Európskej únie a plnenie úlohu vnútroštátnych súdov ako všeobecných súdov, ktoré uplatňujú európske právo, aby sa zaručila rovnosť všetkých európskych občanov pred zákonom.⁷

V tejto súvislosti je dôležité poukázať na ustanovenia Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a Rokovacieho poriadku Súdneho dvora týkajúce sa týchto otázok.

Podľa článku 19 ods. 3 písm. b) [Zmluvy o Európskej únii] Súdny dvor Európskej únie rozhoduje [omissis] [citácia predmetného článku]

Na základe ustanovení článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie „Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález [prejudiciálne rozhodnutie – neoficiálny preklad] o otázkach, ktoré sa týkajú: ... [b)] platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie“. Okrem toho, „ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor Európskej únie, aby o nej rozhodol“.

Predmetom prejednávaneho sporu je otázka, či sa uplatní francúzsky vnútroštátny právny poriadok alebo portugalský vnútroštátny právny poriadok, pokiaľ ide o lehotu a počítanie lehoty, v ktorej sa premlčí právo na náhradu škody založenej na občianskoprávnej zodpovednosti za protiprávne konanie, ku ktorému došlo v Portugalsku, v prípade ktorého majú poškodený a subjekt, na ktorého prešli práva poškodeného a ktorý žaluje poisťiteľa, francúzsku štátnu príslušnosť.

Haagsky program, prijatý Európskou radou 5. novembra 2004, vyzýval na aktívne pokračovanie v práci na kolíznych normách pre mimozmluvné záväzky (Rím II).⁸

V konkrétnej situácii, o ktorej má portugalský súd rozhodnúť, existuje spor, pokiaľ ide o výklad článku 19 v spojení s článkom 4 ods. 1 a článkom 15 písm. h) nariadenia Rím II, od ktorého závisí, či sa uplatní portugalský právny poriadok alebo francúzsky právny poriadok, pokiaľ ide o pravidlá premlčania práva a spôsob počítania premlčacej lehoty, z čoho vyplývajú odlišné riešenia sporu.

Okrem toho na základe analýzy vnútroštátnej judikatúry a judikatúry Súdneho dvora sa tento súd domnieva, že zložitosť skúmania spornej otázky nevyklučuje

⁷ [omissis].

⁸ Hlavným cieľom nariadenia Rím II je podporovať riadne fungovanie vnútorného trhu.

vzniknutú pochybnosť, a preto pretrváva problém s výkladom uvedených ustanovení nariadenia Rím II.

Preto je v tomto prípade potrebné podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Zhrnutie podstatných skutkových okolností sporu:

- v Portugalsku došlo k nehode medzi plavcom, ktorý je francúzskym štátnym príslušníkom, a portugalským rekreačným plavidlom,
- plavec, ktorému pri tejto nehode vznikla škoda, podal žalobu na francúzskom súde proti subjektu založenému na uvedený účel podľa francúzskeho právneho poriadku a bola mu nahradená škoda, ktorá mu vznikla v dôsledku uvedenej nehody,
- francúzsky subjekt v tomto konaní podal žalobu proti poisťiteľovi plavidla, ktorou sa domáhal vrátenia zaplatenie sumy, pričom tvrdil, že na neho prešli práva poškodeného,
- poisťiteľ uznáva legitimitáciu subjektu, na ktorý prešli práva poškodeného, ale namieta premlčanie práva na náhradu škody na základe portugalskej právnej úpravy.

Súdnemu dvoru Európskej únie sa predkladá nasledujúca otázka:

Uplatní sa na premlčanie práva na náhradu škody právny poriadok miesta nehody (portugalský právny poriadok) podľa ustanovení článku 4 ods. 1 a článku 15 písm. h) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 (Rím II), alebo vzhľadom na to, že na žalobcu prešli práva poškodeného, sa uplatní „právny poriadok tretej osoby“, na ktorú prešli práva poškodeného (francúzsky právny poriadok), podľa článku 19 uvedeného nariadenia?

III. ROZHODNUTIE

Vzhľadom na vyššie uvedené sudcovia tohto odvolacieho súdu rozhodli takto:

- a) O vecnej stránke odvolania sa rozhodne neskôr.
- b) Súdnemu dvoru Európskej únie sa predkladá nasledujúca prejudiciálna otázka: Uplatní sa na pravidlá premlčania práva na náhradu škody právny poriadok miesta nehody (portugalský právny poriadok) podľa ustanovení článku 4 ods. 1 a článku 15 písm. h) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 (Rím II), alebo v prípade prechodu práv poškodeného sa uplatní „právny poriadok tretej osoby“, na ktorú prešli práva poškodeného (francúzsky právny poriadok), podľa článku 19 uvedeného nariadenia?

Konanie sa prerušuje až do vydania konečného rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa bude musieť prejednať za podmienok stanovených v odporúčaníach pre vnútroštátne súdy pri podávaní návrhov na začatie prejudiciálneho konania. Po potvrdení prijatia návrhu na začatie prejudiciálneho konania kancelária bude každé tri mesiace žiadať o informácie o stave konania o tomto návrhu.

Žiadny z účastníkov konania nie je povinný nahradiť trovy konania.

V Lisabone 5. apríla 2022

PRACOVNÝ DOKUMENT